

1449

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

Johan Frid, f.d. soldat, född i Vånga 1842, tjänat i Hellestad och Risinge socknar och sedermera sedan 1862 Kvillingebo, knekt i denna socken för Jursta, även arrenderat ett torp, Botorp under Björnviken i Kvillinge socken, nu boende Kvillinge ålderdomshem, som ligger i kanten av Kolmården och slätten Norr Norrköping.

(Hänvisning till Saga och Sägen i Bråbygden av Arthur Nordén, där Frids namn förekommer, och där Tora Borgarhjörtsagan, knuten till Torsklint, Bråvallaslagstraditioner och guden Tor i samband med Torsklint, allt folksägner i dessa trakter, är beskrivet. — Hällristningarna i Norrköpingsbygden, se A. Nordéns vetenskapliga arbeten om dem. — Trollsägner från dessa nejder, se Saga och Sägen i Bråbygden.)

Johan Frid, som nu njuter ålderdomen i Kvillinge ålderdomshem, Jursta i Åbytrakten, berättade den 7 juni 1895, vid tillfället biträdd av en 82-årig gumma, icke släkt till Frid, som född i Kvillinge, bott vid Hults bruk, och påminde om åtskilligt.

Skriv endast på denna sida!

Österlångtåg
Finspångsgatan 19 pl. 1d
Västlångtåg och Höga kyrkogatan
Västlångtåg
Mys 1925

1449

Mys av Gafferhamn
Herr, en John Frid
fd Soldat
född 1842 i Västra

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2 v.

Rå, tomtar och mylingar.

Rå har folk trott på. Gumman berättade, att då hon tjänade vid Algutsboda, så fann man hästarna svettiga på morgnarna mången gång och såg vita kattungar på ryggen av nötkreaturen nattetid ibland.

Frid och gumman trodde, att vesslor kunde ha agerat kattungar, och de gamla i ålderdomshemmet i gemen sade, att vesslor finns i ladugårdar och tål ej kreatur med annan färg än de själva.

Tomtar har folk trott på, sade Frid och gumman. Tomtarna var klädda i röda kläder och luva och drog till dem, de tyckte om, och ifrån dem, de voro arga på. - Att tomtarna är småväxta som små barn men se ut som gubbar är en förutsättning hos alla.

Rå.

Tomtar.

1449

Mylingar är barn, som fötts i löndom och
dödats, blivit begravna och visa sig där de begravts.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Mylingar.

3

1449

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

41
4

Det nyfödda barnet

förr i tiden skulle, innan de döptes, ha stål i lindan och en nål
fästad i den, så ej trollen skulle ta dem.

1449

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

Rim om gökens läte.

Om gökens läten först man hörde det på
året gick denna rim: Södergök - dödergök, norrgök-sorgegök, östergök -
tröstergök, västergök - bästergök. Västergök således bäst och
lyckosammast.

1479

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6 6.

Djuren kunna tala julnatten.

Djuren kunde tala julnatten. Skällkorna talade då om för de andra, hur mycket foder det skulle bli under kommande år.

1449

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7 F.

De dödas julotta.

De döda firade julotta mitt i julnatten huvudlösa, och en präst, som vaktade på de dödas julotta, blev vansinnig, hade Frid hört.

(Frid hade i Hellestad, Vånga och Risinge samt Kvillinge uppsamlat sina sägner, men ej alltid lätt att skilja på olika socknar, då sägnerna skilja sig endast i detaljer emellan olika socknar, t.ex. de dödas julfirande.)

Östergotland
Fringsågatan m.fl.
Köllstad o Rönje m.fl.
År 1925

1449

Mjölnar Gård
Bör i den fria
Jordet 1842

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

Hem från julottan.

Man skulle skynda sig hem från julottan för att vattna hästarna, och annandagen gick man kring i gårdarna och sjöng Staffansvisan, någon gång med att göra ofog.

1449

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9 9.

Julbröd åt dragarna.

I Hellestad bakades böjd med korn på, som göndes till våren, och gavs då åt kreaturen, då vårbruket började. Det var julbröd, som gjordes.

1449

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10 10.

Midsommar och pingst.

Dans och stång midsommar, men pingst kunde
Frid icke påminna sig något särskilt.

1449

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11 //

Skogsråt.

Frid och än mer gunman hade hört historier om skogsråt, men visste inga detaljer. Det är emellertid ett fint fruntimmer, somde flesta påstår är som en ihålig ek baktill.

Við Finspång kom en gång ett fint fruntimmer till en kolare ute i skogen med ett barn och en summa pengar och gav kolaren, Hon ville agera skogsfrun, men var nog en fröken från Finspång, som ville på detta sätt bortlämna sitt barn.

1449

12 1/2.

Spökeri.

Då Frid hade torpet Bptorp(?) under Björnviken, Kvillinge socken, så hittade han en grav med timmerfodrade väggar och ben i den. Han uppcastade en kulle, och på natten hörde han det åka kring graven, och på morgonen såg han vagnsspår men kan icke utfundera, vem det var. Trödde det var spöke. Graven återställdes sedan i sitt förra skick. (Graven finns verkligen där. En del allmoge tror de är från Bråvalla'slag, sannolikt by- eller gårdsgravar från 800-, 900- eller 1000-talet efter Kristus.)

1449

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

18

Grotta med stenbild.

Frid var på 1860-talet uppe på Torsklint och fann en grotta med en karl vid ett stenbord, som satt och skrev. Karlen var en bildstod. Men då Frid och hans husbonde, arrendatorn av Kvillinge prästgård, skulle återfinna grottan, gick det ej.

1449

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1447

Lyktgubbe.

Den gumma, som ibland hjälpte upp Frids minne, berättade, att hon sett på ett torps ägor under Ringstad nattetid en gubbe gå med en käpp, och där han stannade och pekade, där lyste en eld, som slöcknade, då han gick dän. Det visade nog, var skatter låg, sade gunnan och Frid. (Ringstad har stora gravfält på ägorna, varit kungsgård, och tros av vissa lärda varit ett säte för Fylkeskungarna, se Hederström och A.Nordén, men strid står om deras hypoteser. En gammal gårdsanläggning finns dock vid Ringstad, norr om nuvarande gård.)

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1449

15 15.

Sägen om Risinge kyrkodörr.

Risinge gamla kyrkas dörr är från Ängnäs, ursprungligen rövad från England, sade Frid, som påstod, det var gammal sägen. (Dörren är nog ej från England, men dörrrens flyttande liksom rövande är en omtyckt sägen.)

Sägner om herren till Ängnäs och hans
fästmö.

Vid Rommetorp(?) nära Ysunda, Mellby ägor, Risinge skall vara en grotta, och i den har bott ett troll, skogs-
rå eller fröken, som var fästmö åt herrn på Ängnäs. - Denne
herre kom ridande till henne, och han tog och kramade ihop och
sedan åter drog ut en hästsko, sägande: "Det är gott järn i denna!"

Om Ängnäs m.m. visste Frid mycket, men är
~~xx~~ här influerad av fru Matilda Lönbergs roman (namnet oläsligt)
= herrn på Ängnäs. Matilda Lönberg påstår, att romanen är byggd på
folksägner, men ovisst är, hur troget hon behandlat dem. Ängnäs
har emellertid utan tvivel varet en gård i hednatiden.

(Om Frids sägner, se för övrigt Saga och
Sägen, där sägenmaterialet av nedtecknaren av detta är samlat.)

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1449

17/7

Skogsfrun.

En Kvillingebo, boende vid landsvägen nära gamla järnvägslinjen Åby och ån från Hultsbruk, hade också hört om skogsfruhistorier, att sådana funnits förr, men de gamla är nu utdöda, och han visste ej mer, än att skogsfrun var ett fint fruntimmer, som visade sig för kolare och skogshuggare.

Denna person kände också till sägerna om Torsklint, Tora, Tor. - Även Bråvallaslagssägnerna lokaliseras Kvillingebon till sin bygd, Ö.Husbyborna till sin. Vetenskapen dömer nu till Kvillinge förmån, men skeppen kan ju ha provianterat i Ö.Husby.

1449

I Söderköpingsorten, V. Husby, delar av Vikbolandet för att ej säga hela, så känner nästan var människa St. Ragnhildssagan och sagan om Ramunder, jätten eller vikingen, se Ramundersagan i ny belysning av A. Nordén, där nedtecknaren av detta samlat sägnerna. Se ock övrig litteratur om Ramunder och av mig meddelade sägner i samband med andra.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

18